

Avugst Senoa:

ZLATARJEVO ZLATO.

Historična povest iz XVI. stoletja.

(Po petem hrvatskem natisu.)

Poslovenil Silvester K.

"Oprostite mi, gospod modri notar! Naše ženske glave ne razumejo teh modrih historij in moja pamet je pobrala iz vašega govora le nekaj besed, kakor tudi slepa kokos včasih najde zrno. Če ne bode na moji svatbi vino prekislilo, tedaj mi bode že osladilo usta. Ali iz srebrne čaše ga nočem srkati; za naš mestna dekleta so dobri ti majolcasti vrči. Ne spodobijo se gizdavost, ker je pred Bogom greh."

"Glej jo glej, Doro!" nasmeje se kaplan, "kje si dobila takšen fini brus, da imaš tako oster jezicek?"

"Veste kaj," zakliče Teletič, "posvetimo čašo; mi smo jo kupili, čemu bi je mi ne posvetili?" "Dobro si rekel" meni kaplan nekako navdušeno in nalije najboljšega vina v srebrno čašo.

"Bog živi mojstra" dvigne so dnik čašo in jo izpije, a za njim kaplan.

Prisla je vrsta na Kaptoloviča, "Gospodična Dora, srknite!" "Hvala, ne pijem vina."

"Ali srknite samo."

"Če že moram, pijte tedaj najprej vi, gospod notar. Jaz bodem za vami, da ustrezem vaši želji."

"Tako naj bode!" potrdijo vsi. Kaptolovič odpije in za njim nekoliko Dora.

"No, kaj mislim?" vpraša notar Doro.

"No, kaj misli?" ponove vsi.

"Vaše gospodstvo — a ne zamelite mi — vaše gospodstvo mi sli, da ste najpametnejša glava v vsem Zagrebu."

"Ha, ha, ha!" udarijo vsi v krohoten smeh.

Dokler se je mestna gospoda tako veselila pri gospodarju Petru, sedela je teta Magda kakor navadno v svoji lešeni kolibi. Bil je lep in jasen popoldan in starka se je sončila kakor kaksna gosčica. Večkrat je zavezala in med zevanjem prikrla usta, večkrat pa je tudi pognala kaksno sitno muho.

Na trgu ni bilo nikogar, ljudstvo je bilo v cerkvi pri večerajah, samo na spodnji stopnici je sedel velikan Miloš Radak, a poleg njega je ležala zvesta puška. Takrat se ni pečal z junaškim opravilom; z nožem je obrezoval rebro, a k mestu je prigrizoval kolč iz Magdine peči. Malo se je brigal kaj se godi okoli njega.

Nakrat umolknejo orglje. Ljudstvo začne izhajati iz cerkve. Prvi pridete iz cerkve Frejevka in Safranička, a za njima se prikaže dolgin Jurij Garuc.

"No!" oglaš se Frejevka in se ustavi pred Magdino kolibo, "stric Jurij, vaš slavni mestni nrad bi pač lahko popravil ta stebel." Črevljarica pokaže na nizek širok kamenit stebel, ki je stal pred cerkvo in bil že pol razrušen. Tudi trava je že rasla po njem.

"Lahko bi" odgovori hladnokrvno mestni bobnar, kopaje po žepih svoje suknje.

"Pa čemu ga ne popravi slavni magistrat? Čemu vpraša tudi Safranička in odmikuje z glavjo."

"To ve najbolje slavni magistrat" odreže se Guruc.

"Ali čemu so ga postavili naši predniki? Čemu?" ujeđa se jezljivo črevljarica Frejevka.

"Naši predniki so ga postavili zato, da se vse ženske, ki nimajo pred svetom sramote in studa in se prodavajo vsakomur, stavijo javno na ta stebel in tako osramotijo pred vsem plemenitim mestom," raztolmači z jeznim glasom Garuc staro odredbo.

"A! Vidite Zato! začudi se

Frejevka, "Pa mislite vi, stric Jurij, da nima Zagreb več te ženske kuge? Ali mislite, da so vse Zagrebčanke čiste kakor belo platno, Ali mislite?"

"Hm! odkaslija si Garuc, "to ve že slavni magistrat."

"To vem tudi jaz, dragi Jurij — slišite tudi jaz! Mnogo je naglazdanih in pobožnih deklet, kateri sodi svet le po zunanosti, a ni so drugače kakor črva jabolka. Pa tudi stark je mnogo, katere bi ljudje postavili pod steklo na altar, a katerim je resnično sam vrag otepel dušo s svojim kosmatim repom. One so hudobne, strupene zapeljivke, ki skrivaj vodijo plemenitaške gospodiče in mestna dekleta k sestankom. Pazite dragi Jurij, Star pregovor pravi, da tiha voda močno dere."

"Da da, tiha voda močno dere," pritrli kimaje Safranička.

"In jaz jih poznam, dobro jih poznam in rečem: na stebel z njimi, da, na stebel; naj svet ve, kakšne so te svetnice. Kaj pa vi rečete, teta Magda?" obrne se Frejevka k starki, ko vidi, da se je bilo zbralo precej ljudstva okoli nje.

"Jaz? Nič — pustite me pri miru!" odgovori Magda.

"Nič? Res nič? Ha, ha! Naj sem pri miru!" Pa ravno nočem!" zakrohoče črevljarica in udari z dlanjo ob dlan. "Poslušajte, ljudje, poslušajte in čudite se! V našem mestu je stara svetnica, o kateri je mnenje, da ji je sam sveti Peter boter, da je skrinja miru — ali v resnici je sam pravi vrag — Bog mi odpusti greh — njen boter; ona je stara čarovnica, ona je skrinja pravega nemira. Tudi je v našem plemenitem mestu deklet, o kateri je mnenje, da je bela kakor sneg in krotka kakor mačja dušica, a ona je črna kakor ogel."

"Da, smrdljivi dren je!" pripomni Safranička.

"Vidiš! Vidiš!" meni Garuc.

"Da, da, in o njej ne ve slavni magistrat nič. In ta starka poučuje mlado, a mlada se objema in poljubljuje — in Bog ve, kaj je — z mladim Gregorijancem, s si nom onega Antikrista, ki nam je ukradel naš lepi Medvedgrad. In ta starka je — ha? Kaj mislite? — naša sveta Magda in deklet je Krupičeva Dora, da, Dora! Fej, fej, fej!" in Frejevka pljune na tla, "in me poštene meščanke naj trpmo kaj takšnega!"

"Mi ne trpmo!" oglaš se jezna množica.

"V našem mestu?"

"Z Gregorijancem?"

"Dora!"

"Ta lilija!"

"Na stebel z Maglo!"

"Na stebel z lilijo!"

Magda se tresne v jezni in lice ji žari.

"Oh ti hudobna zaga! Stokrat hujsa si kot vse one, ki so kolaj stala na tem stebri," zakriči Magda.

"Hu, strela —! Jaz sem taka — jaz meščanka, ki ima svojo hišo, kateri je mož upisan v rokodelski zadrugi! In ljudje se gledate in dopuščate to?" obrne se zdvijana črevljarica proti množici.

"Na stebel z njo! Na stebel!" kriči množica.

In jata naskoči kolibo. Kamenje, blato, pesek pada kakor dež proti kolibi. Starka začne moliti in se stiska v kot, ali množica je vedno besnejša — ubiti če Magdo.

"Na stran, malopridneži! Sicer, pri svetem krstu — zmečkam vam lobanje s kopitom moje puške!" zagrmí Radak, skoči pred kolibo in dvigne svojo ogromno puško nad množico.

Oči se mu svetijo kakor divjemu mačku, brke se mu šopirijo prehude jeze, a razgaljene prsi se mu burno dvigajo. Jata se umakne.

"Na stran, rečem se enkrat! Kuga naj vas vzame! Ali ste božje stvari, ali ste ljudje? Živina ste, neumna živina! Kaj vas briga ta revna starka? Kaj vam je storila, da jo hočete ubiti kakor piščo? Izpraznite ta kraj, sicer naj me požre črna zemlja; kdor se dotakne žene, iztremem mu dušo iz grla!"

Za malo časa se umakne jata pred strahovitim velikanom, ali kmalu se zopet ojujunači, ko vidi priti več stražnikov.

"Ali kaj se ima umešavati ta Srb v naše zadeve!"

"Doli z njim!"

"Pobjite ga!"

Na Radaka se vsuje kopa kamenja. Kamen mu odnese klobuk. Toda kakor burja skoči junak v jato, pograbi prodajalničko Safraničko za tilnik in jo liki silitu drži z močno desnico proti ljudstvu v zrak. Žena se otepa v zraku kakor privezana žaba, a lice ima rudeče liki kuhanemu raku.

V množici je krika, vika, smeja in kletve obilo.

"Dober dan, Safranička! Zdaj se lahko gugate brez gugalke."

"Ubijte Srba!"

"Glej vraga! Debela kramarica je lahka kakor pero!"

"Vsi v zraku kakor lešeni angeli nad velikim oltarjem!"

"Po glavi mu dajte, vrazjemu človeku!"

"Kaj pomeni to? Kaj vas jezi? zagrmí Blaž Stakor, velik človek čru in podstavljen ter z zavihanimi rokavama, ki si je s silo naredil prostor skozi gnuječo. "Magda je krvava! Ali vas je stekel pes ugriznil, ničvredneži? Hočete biti meščani, ljudje? Turki ste, volki, volkodlaki. Ako je stara kaj zakrivila, pojdite k sodniku. Ali ste vi sodniki, ali so zausnice in kamenje postavje? In Srba psu jete, a sami hočete biti krščeni ljudje? Ali vam veleva tako obnašanje sveto pismo, ali ste to slišali pri večerajah? Nehajte in domu! Sram vas bodi! Ali nima te doma kaj delati? Ako se ne umaknete, odvedla vas bode straka. Vi pa," obrne se poštenjak k Radaku, "izpustite žensko in pojdite po svojih opravkih, na Magdo bodem pazil jaz. Ali vi, gospa Safranička, izginite v vašo prodajalnico in poljajte muhe. Ni bila škoda, Mozgani so se vam sicer nekoliko pretresli, a ste zopet pri zavesti. Prav je bilo tako! Ne porivajte nosu v svet, da ne bode vanj udarila strela — vi stara zlabodravka — vi!"

Radak izpusti ženo, katere se psuje umakne proti svoji prodajalnici kakor poparjena koklja.

"Z Bogom!" reče Radak kratko Blažu, "pošten človek ste."

Vrže puško čez ramo in odide. Ostalo ljudstvo se sramote in strahu razide, a prva je našla sled Frejevka, Zadnji odide Jurij Garuc, poprimaje se za šiljasti nos, kateri je bil močno otečen. Kamen, ki je bil odletel od kolibe, zadel je bil nemilo bobnarjevo vohalo.

Družba pri Krupiču ni slutila, kaj se godi pred svetim Markom. Vino je gostom oslabilo, posluh in če bi bilo slišati kaksnega vika, nihče bi se ne menil zanj. Naj se ljudstvo zabava in če teče tudi malo krvi. Mestnim stražnikom so bile takšne kolobocije mi le komedije, katere so gledali radi in ostali popolnoma hladnokrvni. Narod naj se sodi sam.

Nakrat se odpro vrata Krupičeve sobe in v sobo se privali de belotrebušast malčke zelo debelega lica, imajoč na glavi širok klobuk — kramar Safranič. Bil je razkačen — tudi pijan — za njim pa se prikaže še Grega Čokolin.

"Povejte mi, kaj se godi? Recite mi, ali smo v Zagrebu? Ali sem jaz meščan in ste vi sodnik? Ali je Eva moja žena, moja zakonska žena? A?" izbrbra mali kramar v eni sapi.

Gosti se začudeni pogledajo, kaplan pa pokaže s prstom ob čelo, hotec označiti, da se meša kramarju.

"No, no! Dragi Andrej, ne bodite tako hudi, kakor mlado vino. Povejte nam mirno, kaj vam je?"

"Mirno, mirno! Seveda! Mrtvoud me hoče zadeti in zdaj naj bodem miren? Koj mi je? Zolč se mi je razil, to mi je! Ali čemu? Sodoma, Gomora, Babilon, Sramota, greh, grdoba. Meni, mestnemu posestniku, moji ženi, mestni posestnici, to — to fe!"

"Hočete, naj sodim, a ne vem, kaj vam je in kdo vam je storil krivico?" začudi se sodnik.

"Izprasažite ga mojster", meni modro Kaptolovič.

"Povejte gospodu sodniku vse, stric Andrej!" pouči ga brivec.

"On je pravičen in bode krivica obsodil."

"Dobro, slišite torej moje izpo vedanje. Mojo Evo lomi krč. Nje na nova obleka je šla z Bogom. Petnajst kron sem dal za njo na semnju — petnajst kron, ali ste slišali? In vse to ste zakrivali vi, mojster Peter!"

"Jaz?" vpraša začudeno Krupič.

"Da, vi, vi!" oglaš se pri durih brivec.

"Jaz? Ste li znoreli?" nadaljuje Krupič.

"Nisem znorel, ne," govori kramar dalje, "ali ni lepa Dora vaša hči in ji ni stara Magda botra? A Magda je vse napeljala tako da kadar ni očeta doma, miadi

Gregorijancem semkaj zabaja in poljubljuje Doro tako, da se majejo vsi žrebliji pri hiši. Oj, jaz sem neumnen, telebast, kaj ne, mojster Peter? Ali radi neumnosti bi pa še vendar ne hotel imeti vnuka prej pri hiši, kakor zeta. Drugi ljudje hočejo tudi tako."

"Andrej!" zakriči Peter in pograbi vrč, pa sodnik ga še pravčasno zagrabi za roko.

"Andrej, da, Andrej se zovem! Pa ta Andrej vam hoče povedati še več. Kdo je Gregorijancu izdal naš Medvedgrad? A? Vi? Tako se je danes zgovorilo po večerajah in dobri ljudje so že bili napadli staro čarovnico Magdo, ali prišel ji je na pomoč nek Antikrist — Srb. In ta pesjeglavca za grabi mojo Evo — mojo siroto Evo za vrat in jo ziblje, pa ziblje, kakor bi bila nabijalo v velikem zvonu. Raztrgal ji je tudi no vo obleko. Ali kdol mi plača obleko, kdo plača zdravila? A?"

Peter se je jezil. Krčevito je stiskal stol, pri katerem je stal. Bledo lice se je treslo, a oči so mu hotele skočiti izpod obrvi.

"Lažeš, ničvredneži!" zakliče naposled z zamolkim glasom. "kdo more trositi takšen strup po mojem jedinem detetu, kdo?"

"Jaz," izpregovori s hladnim posmehom Grega Čokolin in stopi naprej za korak.

"Ti?" vprašajo vsi navzoči.

"Da, častna gospoda," potrdi brivec in dene roki za hrbet. "Mo rem se zakleti na sveti evangelij in na sveto hostijo, da sem zdrav in trezen videl z lastnimi očmi, kako je plemeniti gospodič Pavel Gregorijancem to častito devico Doro objemal in poljubljal, kakor objema mož svojo ženo, a Magda je bila navzoča."

Vsi umolknejo. Dora stoji, ka kor bi ne bila živa. Možgani ji hočejo okameniti, nogi ste ji kakor bi bila sam živi ogenj. Tako nekako je človeku, kadar ga peljejo k smrti.

"Dora — Dora! — Ti?" začepče stavec kakor omamljen in znój mu stopi na čelo. "O Jezus — kaj sem zakrivil, da me tako kaznuješ?" vzklikne glasno, udari se jezno s pestjo ob čelo in se nasloni z glavo ob mizo.

A. M. Murnik

EVELETH - - MINN.

Grant Ave.
Največja zaloga
MANUFAKTURNEGA BLAGA, TKANINE, ŽENSKIH IN OTROČJIH OBLEK, KLOBUKOV VSEH DRUGIH POTREBŠČIN.

Posebno pozornost dajemo Slovenkam!
PRIDITE IN OGLEDJTE SI NAŠO ZALOGO IN PREPRIČAJTE SE O NAŠIH CENAH

Miners National Bank

EVELETH, MINN.

Kapital, preostanek in delniška odgovornost

\$67.000.00

Posiljamo denar in prodajamo parobrodne lističe na vse strani sveta.

Mi vas zavarujemo v zanesljivih družbah.

Posetite nas.

Math. Matzele

Mesnica

CHISHOLM - - Minn.
Zaloga svezega in suhega mesa, domačih bas, perutnine, rib itd.

Rojaki podpirajte svojo rojaka!

Dobro blago, nizke cene jamo

Manufakturna trgovina in grocerijska prodajalnica

Slogar Brat

ELY, Minn.

naznanja svojo novo otvoritev ter se priporoča v obilo
V zalogi sveže grocerijsko blago. Bogata izbora za možke oprave in obuval. Naročila se dostavljajo

FIRST NATIONAL BANK

Chisholm - - Minn.

Kapital \$25.000. Preostanek \$20.000. Osebná odgovornost \$5.000.000.

Obrestuje denar po 3%
Predaja parobrodne listice in posilja denar na sov strani.

Posebno pozornost dajemo Slovenkam
Pridite in se prepričajte!

Village Livery konjušnica

CHISHOLM, MINN.
Phone 60.

Math. Boriin, lastnik

VOZOV I IN KOČIJE ZA VSE SLUČAJE.

PRIPOROČAMO SE ZA POGREBE!

Maks Shapero

EVELETH, MINN.

311 Grant Ave.

Največja zaloga možkih in otroških oblek, obuval, klobukov in kovčkov.

PRIDITE IN POGLEJTE BLAGO! — DOBRO DOŠLI!

Najboljše pivo ki ga moreš dobiti, je pač

Kamm Beer

International Bottling Co. St. Paul, Minn.

Velika otvoritev nove trgovske tvrdke

poč imenom

KOVALL & SON

ELY - Minn.

Tem potem naznanjamo conjenoma občinstvu, da smo prekupili velike zaloge grocerijskega in manufakturnega blaga od preje dobri znane tvrdke SARTORI BROS.

Mi bomo nadaljevali te trgovine neprotirano naprej kakor naši predniki. Val dovedenji pomočniki ostanejo upoštevani pri nam, zatorej vam jamelimo točno in pošteno posredstvo.

Naše blago bode vedno najbolje kar ga more denar kupiti, in naše cene bodejo vedno najnižje za dobro blago.

Mi nastopimo trgovino z dnem 1. novembra 1941.

Za obilno nakupljenost se pripravljamo.

KOVALL & SON

V posloplja SARTORI BROS. ELY, MINN.